

Õigus- ja kohtusüsteemi areng

justiitsminister Hanno Pevkur

Austatud kohtunikud, head külalised

Täna võimaluse eest täna siin teie ees seista ja tänud Riigikohtu esimehele konstruktiivselt kriitilise kõne eest.

Justiitsministril on juba pikki aastaid tavaks tutvustada parlamendi ees valitsuse eelnõusid sissejuhatavate sõnadega, et kahtlemata on tegemist väga hea eelnõuga. Käesoleva kõne puhul ma nii kõlavat sissejuhatust teha ei julge. Küll julgen teid kutsuda kaasa mõtlema ja hiljem kohvipausil ka mõtisklema käsitletud teemadel ning andma julgelt tagasisidet nii otse kui soovi korral hiljem meilitsi. Järgnev sõnavõtt võib sisaldada nii mõttekordusi, mida olete ehk juba kuulnud, kui ka subjektiivseid hinnanguid, ent nii see ongi mõeldud. Tegemist on minu tagasihoidliku hetkearvamusega ja palun sellesse ka nii suhtuda.

Alustuseks lubage mul südamest meie kõigi nimel tänada Märti eilse ilusa õhtu eest. Aitäh sulle, Märt. Aitäh sulle ka selle eest, et oled viimase kahekümne aasta esimene riigikohtu esimees, kes on seisnud kohtunike täiskogu ees kõigil seadusest tulenevatel aastatel, mis seadusandja riigikohtu esimehele ette on näinud. Aitäh sulle selle eest, et oled Eesti õiguse ja õigusemõistmise süsteemi arengusse andnud hindamatu panuse ja jätnud kustumatu jälje. Sügav kummardus sulle nii isiklikult minu poolt kui Eesti riigi nimel! Aitäh.

Eelmisel kohtunike üldkogul ütles tollane justiitsminister, et üks varasem justiitsminister ütles kunagi midagi sellist: „Ministril ei ole õigust eeldada, et ta jätkab ministrina igavesti. Kui aeg tuleb, siis ta lahkub.“ Mul ei jää siinkohal üle muud, kui sellega nõustuda.

Aga olgu ajalooaga, kuidas on. Täna on meil võimalus võtta eelmine aasta kokku, aga eelkõige saame vaadata natuke tulevikku. Kuigi laulusalm ütleb, et ei me ette tea, mis elu meil tuua võib, on siiski paslik kirjeldada, millised on plaanid ja mida me ise oluliseks peame, et järgmisel aastal samal ajal saaksime aastale tagasi vaadates hinnata 2013. aasta edukaks.

***

Ameerika usuteadlane ja mõtleja Reinhold Niebuhr kirjutab oma teoses “The Children of Light and the Children of Darkness” muuhulgas järgmist: „Inimese võime õigust mõista teeb demokraatia võimalikuks, ent inimese kalduvus ebaõiglusele teeb demokraatia vajalikuks.“

See mõttetera meenus, kui mõtlesin tagasi möödunud aastale ja sellele, kuidas mitmesugused sündmused Eesti elu eelmisel aastal mõjutasid. Ehk teisisõnu paneb pisut muretsema inimeste ja ühiskonna valmisolek mõistetud õigust mõista, mitte seda ise õigust mõistes hukka mõista. Küllap meenub teilegi ridamisi näiteid, kuidas üldsus ei ole kohtu või õiguskaitseorgani otsusega nõus ning kuidas ajakirjanduses kirjeldatakse, missugune oleks pidanud olema nii-öelda õige otsus.

Siin ongi kõikide justiitsvaldkonnas töötavate inimeste ülesanne selgitada inimestele demokraatliku õigusriigi põhimõtteid. Kui me oleme valinud endale riigikorralduseks esindusdemokraatia, siis tasub igal ajal ja alati mees pidada ning ka levitada neid väärtusi ja neid ideid, mida selline riigikorraldus kannab. Ega asjata öelnud Churchill, et demokraatia on halvim mõeldav valitsemisvorm, kuid paremat pole kahjuks välja mõeldud. Elagem neid väärtusi silmas pidades ning hinnakem demokraatliku riigikorraldusega kaasas käivat vajadust mõista õigust ja õigusemõistmist ka sisuliselt.

***

Nüüd aga asja juurde.

Alati kui räägitakse mis tahes süsteemi muredest, jõutakse paratamatult rahani. Tõsi, alati jõutakse ka selleni, et raha ei ole mitte palju, vaid vähe. Olin ligi neli aastat süsteemis, kus nii sotsiaal- kui

tervishoiuvaldkonnas kummitas permanentne rahapuudus, mis päädis streikide ja streigiävardustega. Sel ajal jõudsin ma ikka ja jälle tõdemuseni, et ministri jaoks on palju lihtsam olukord, kus on vajadus kärpida. Miks, küsite. Seletus on väga lihtne. Kui on vaja kärpida, siis nõ rindejoone minimeerimiseks tehakse eelarvelõiked pigem konkreetsetes kohtades – ja enamus on õnnelikud, et neilt ei võetud. Aga kui on võimalus juurde anda, siis saab anda vaid vähestele – ja enamus on õnnetud, et nemad ei saanud.

Siit jõuamegi alanud aasta suurimate muudatuste juurde, mis esitab kohtusüsteemile hulga väljakutseid. Kui vaadata korra otsa kohtusüsteemi selle aasta eelarvele, tõdeme fakti, et õigusemõistmise tõhustamise toetuseks on 2013. aastal võrreldes eelmise aastaga 13,7% ehk 3,6 miljonit eurot rohkem, kokku napilt alla 30 miljoni euro. Kui aga vaadata vaid kohtunike palgaks planeeritavate vahendite kasvu, siis see võimaldab alates 1. juulist tõsta kohtunike ametipalkasid kohati kuni 30%.

Usun, et Eesti riik on kohtusüsteemi ülesehitamisel ja kohtunike sotsiaalse turvatunde tagamiseks teinud maksimaalse võimaliku. Kui vaadata vaid üht, kõige nähtavamast parameetrit ehk palka, siis on fakt, et Eesti esimese astme kohtuniku palk on teiste Euroopa riikidega võrreldes heas seisus. Miks ma julgen seda väita? Euroopa Komisjon tegi eelmisel aastal ülevaate Euroopa kohtusüsteemidest, kus muu hulgas käsitleti ka sissetulekuid. Võrdlusest võib näha, et Eesti esimese astme kohtuniku palk on riigi keskmise suhtes selgelt üle Euroopa keskmise, ja jutt ei käi siin mitte ainult Euroopa Liidu riikidest. Kui Euroopa riikide keskmine suhe on 2,4 – näiteks Soomes 1,6, Rootsis 1,4, Saksamaal 0,9 –, siis Eestis on see 3,4. Kui aga lisada 1. juulist jõustuv palgatõus ja eeldada samal ajal, et tõuseb ka keskmine palk, siis saab see suhe Eesti puhul olema ligikaudu 3,7.

Küll olen ma nõus sellega, et alati on võimalik teha rohkem ja paremini. Pean silmas eelkõige muid kohtutes töötavaid inimesi. Juba viidatud Euroopa Komisjoni uuringust nähtub ka fakt, et Eesti kohtute ülalpidamine maksis 2010. aastal maksumaksjale 0,19% sisemajanduse kogutoodangust, samal ajal kui Euroopa riikide keskmine oli 0,24%. See tõestabki, et kui kohtunikele oleme suutnud tagada proportsionaalselt paremad tingimused kui Euroopas keskmiselt, siis ülejäänud süsteemis peame pingutama selle võrra rohkem.

Tulles tagasi alanud aasta eelarve juurde, siis vältimatult peame rääkima ka niinimetatud Harju projektist. Ministeeriumi arvutuste kohaselt oleks selleks, et viia kohtuametnike arv ja töötasu nõutavale tasemele, olnud vaja 5,5 miljonit eurot lisaraha. Kuid eelmise aasta lõpu pingelistel eelarveläbirääkimistel õnnestus saada alla poole soovitud. Siiski tähendab see üle kahe miljoni euro lisaraha. Siinkohal minu ja loodetavasti ka teie suured tänusõnad ametist lahkunud Kristen Michalile.

Lisaraha jagamiseks oli meil piltlikult öeldes üheskoos valida, kas jagada see kõigile võrdselt või võtta eesmärk muuta midagi sisuliselt ja näidata kohtusüsteemi investeringute tulemuslikkust. Seetõttu usun, et on õige ning tulevikku silmas pidades ainuvõimalik ka kohtute haldamise nõukojas heaks kiidetud plaan teha vajalikke investeringuid kohtusüsteemi kahes etapis ning valida esimeseks etapiks pilootkohtu mudel. See otsus loob muuhulgas paremad eeldused meie taotlustele tulevastes eelarvekõnelustes.

Täna võime öelda, et kohtujuristide ametikohtade konkurss on läinud hästi ning need ohud, mida enne konkurssi kardeti, ei ole tõeks saanud. Kandideerimisavalduse esitas kokku 198 inimest, kellest 51 tuli kohtusüsteemi seest. Avaldusi tuli aga ka ministeeriumidest, politseist, eraettevõtetest, advokaadibüroodest ja mujalt. Jättes kõrvale kõik muud asjaolud ja järeldused, mida konkurss meile näitas, tahan rõhutada Helve Särkava tehtud kokkuvõtet: suur osa vestlusvooru jõudnud edukatest kandidaatidest nimetasid oma pikema eesmärgina soovi saada kohtunikuks! See konkursi käigus selgunud võimalik lisandväärtus, ehk kohtunike järelkasvu tagamine on midagi, mida paljud ei osanud oodatagi.

Kui rääkida veel natukene järelkasvust, on paslik märkida, et märtsis plaanime välja tulla eelnõuga, millega muudetakse kohtuniku ettevalmistusteenistust nii, et ettevalmistusteenistuse kava saaks täita ka põhitöö kõrvalt. Eelkõige näeme sihtrühmana just kohtujuriste. Sama eelnõu tegeleb ka kohtujuristi pädevuse laiendamisega. Õigusemõistmise tõhustamiseks ja kohtujuristide potentsiaali paremaks rakendamiseks püüame koostöös kohtunike ühinguga määratleda võimalikult laia, samas põhiseadusega kooskõlas oleva kohtujuristi pädevuse kataloogi. Asja eesmärk on tagada kohtunikele võimalus keskenduda maksimaalselt õigusemõistmise sisulistesse küsimustesse.

Samuti on arutuse all mõned detailsemad teemad, mille siinkohal ära markeerin. Esiteks ametis oleva kohtuniku õigus kandideerida vabanenud esimese kohtuastme kohtuniku kohale. Mu meelest ei ole mõistlik piirata kohtunike õigust kandideerida vabanevale kohale, kui kohtunik tunneb, et tema kutsumus on näiteks menetleda tsiviilasjade asemel haldusasju. Praegune seadus sellist asja kahjuks üheselt arusaadavalt ei võimalda. Tõsi, ministri ettepanekul või ametist taandudes on see olemas, aga usun, et on siiski mõistlik anda kohtunikule vabadus osaleda konkursil, kui tal see soov peaks olema. Teiseks mainin menetluskulude kindlaksmääramist tsiviilmenetluses. Täna neid kohtunikke, kellelt oleme juba saanud selles asjas esialgse hinnangu. Ja kuivõrd see muudatus puudutaks otseselt kohtunike tööd, kinnitan, et koostöö sobivaima lahenduse leidmiseks jätkub.

***

Austatud kohtunikud! Kuna jõudsim sujuvalt kohtunike igapäevatöö juurde, on sobilik ära tuua mõned üldised trendid ja esmased tähelepanekud kohtute 2012. aasta menetlusstatistika kohta. Saatsime enne täiskogu kohtusüsteemile tutvumiseks ja uute eesmärkide seadmiseks nüü nimetatud personaalse menetlusstatistika ülevaate, mis koosnes vanade lahendamata asjade, keskmise arvestusliku menetlusaja ja lahendi kvaliteedi näitajatest.

Esiteks. 2012. aastal jätkus langustrend ning uusi kohtuasju saabus vähem: tsiviilasju ca 11% vähem (kokku 26 276 uut tsiviilasja), kriminaalmenetlusasju ca 14% vähem (kokku 17 848). Haldusasju saabus ligi 15% vähem (kokku 2662) ning ainult väärteomenetlusasjade arv kasvas kolmandiku võrra (kokku 6917). Koos varasematest aastatest menetluses olevate asjadega vajas 2012. aastal maakohtutes lahendamist 66 302 erineva kiirus- ja keerukusastmega kohtuasja ning halduskohtutes 3815 kaebust. Kuigi 2012. aastal oli kohtuasju menetluses vähem, ei tähendanud see kohtunikele täitmata ametikohtade tõttu töökoormuse tuntavat vähenemist.

Teiseks. Jätkates üldnäitajatega, siis maakohtutes sai esmase lahenduse 52 036 tsiviil-, kriminaal- või väärteomenetlusasja ning 2857 haldusasja. 2012. aasta lõpuks jäi maakohtute menetlusse ca 13 200 kohtuasja, millest umbes 5–7 protsendi puhul on mõistlik menelusaeg möödunud. Ma ei peatu siinkohal pikemalt mõistlikul ja keskmisel menetlusajal, küll aga märgin ära kohtuasjade ajaliselt ebaühtlase lahendamise. Loodetavasti on käesolev aasta edukam ja kohtunike töökoormus muutub stabiilsemaks ning tähelepanu kandub kohtumenetluse kvaliteedile tervikuna.

Kolmandaks. 2012. aastat iseloomustas ka mõningane uute asjade langustrend ringkonnakohtutes: vaidlustati ligikaudu 2% vähem kohtulahendeid kui 2011. aastal. Kokku laekus eelmisel aastal ringkonnakohtutele lahendamiseks 6450 apellatsioon- või määruskaebust kõikides menetlusliikides ning läbi jõuti vaadata 6372 apellatsioon- või määruskaebust. Menelusstistikast veel nüü palju, et kindlasti on positiivne detailsemaks ja ülevaatlikumaks muutuv kohtuesimeeste aruandlus. Seda arutatakse pikemalt kohtute haldamise nõukoja maikuu istungil kahe päeva jooksul.

Enne kui jõuame kriminaalpoliitika teemadeni, tunnustan kohtusüsteemi soovi kehtestada endale nüü kohtute juhtimise, kohtuhalduse kui ka kohtumenetluse juhtimise kvaliteedistandardid, mis aitavad tagada mõistliku aja ja parima kvaliteediga kohtulahendid ning menelususaliste rahulolu. Täpsemalt räägib sellest Tartu ringkonnakohtu esimees Kersti Kerstna-Vaks. Mina omalt poolt avaldan töörühmale senitehtu eest tunnustust ja soovin jõudu edaspidiseks!

***

Aga nüü, nagu lubatud, kriminaalpoliitika valdkond.

Usun, et olulisima kohtuid puudutava seadusemuudatusena saab esile tõsta möödunud juunis vastu võetud ja aasta algul jõustunud kriminaalmenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse. Täpsemalt juhin tähelepanu jälitustoimingute regulatsiooni muudatustele, mis pani eeluurimiskohtunikule teostatud jälitustoimingust teavitamise või teavitamata jätmise küsimuse otsustamise. Kuna kohtul on nüü teostatud jälitustoimingutest teavitamise lõplik otsustusõigus, siis on tal ka tähtis roll isikute perekonna- ja eraelu puutumatus kaitsele. Tänu sellele on ka järelevalve jälitustoimingutest mitteteavitamise põhjendatuse üle tõhusam.

Kui eelmisel aastal sai justiitsminister rääkida korrupsioonivastase seaduse eelnõu valitsusse saatmisest, siis nüüd saame tõdeda, et seadus on vastu võetud ja jõustub juba vähem kui kahe kuu pärast. Sellega seoses on lähitulevikus plaanis ka koolitused üle Eesti. Eelnõuga muudeti tegevus- ja toimingupiiranguid, ametisikute ringi ja majanduslike huvide deklareerimise süsteemi.

Tähtis teema on ka uue korrupsioonivastase strateegia koostamine. Tahame saata selle mõne kuu jooksul arvamuste avaldamiseks esimesele kooskõlastamisele.

Möödunud aastat meenutades ei saa minna mööda GRECO soovitustest parlamendi liikmetele, prokuröridele ja kohtunikele. Teatavasti tegi GRECO kohtunikele viis soovitust, mille asjus peame esimesi kokkuvõtteid tegema järgmise aasta juunis. GRECO hindas Eesti õigusraamistiku küll heaks, kuid pööras tähelepanu eelkõige ennetusmeetmetele. Seetõttu soovitati luua huvide konflikti ennetamise tegevuskava ja kohtunikeueetikale keskenduvad koolitusprogrammid ning käsitleti võimalikku kohtunike hindamise temaatikat. Täpsemalt ja pikemalt räägib teile GRECO soovitustest Kaidi Lippus.

Kuigi eelmisel aastal oli eesmärk jõuda karistusõiguse revisjoniga lõpule 2012. aasta lõpuks, tuleb nentida mõningast viivitust. Aga kui kõik hästi läheb, saadame suve algul eelnõu kooskõlastusele.

Töös on uus väärteomenetluse seadustik. Eesmärk on siduda väärteomenetlus kriminaalmenetlusest lahti ning luua selgem, väärteomenetlusele omane regulatsioon, võttes arvesse väärteomenetlejate arvukust. Selle nimel, et väärteomenetlus oleks lihtne, kiire ja süüteo suhtes vahetum, oleme töösse kaasanud politsei- ja piirivalveameti praktikuid. Minu tänu ja kiituse pälvib ka Tallinna ringkonnakohtu kohtunik Sten Lind, kes on osalenud kodifitseerimiskomisjoni töös ning aktiivselt panustanud väärteomenetluse regulatsiooni korrastamisse.

Kindlasti on üks tänavuse aasta läbivaid teemasid isikute põhiõigused kriminaalmenetluses. Kuigi kriminaalmenetluse seadustikku on viimasel ajal päris tihti muudetud, ei saa ikkagi üle ega ümber põhimõttest, et isikute põhiõiguste ja -vabaduste riive kriminaalmenetlus peab olema nii minimaalne kui võimalik. Arvestades ühiskonnas ja parlamendis toimunud arutelusid, otsustas ministereium kokku kutsuda komisjoni, kes analüüsib kriminaalmenetluse seadustikku just põhiõiguste tagamise aspektist. Milliste tulemusteni see analüüs viib, on veel vara ennustada, kuid eesmärk on, et Eesti kriminaalmenetlus vastaks nii meie oma põhiseaduse kui Euroopa inimõiguste kohtu põhimõtetele. Komisjoni kuuluvad Priit Pikamäe ja Eerik Kergandberg riigikohtust, peaprokurör Norman Aas, Jaanus Tehver advokatuurist, Priit Heinsoo siseministereiumist ja riigikogu liikmed Rait Maruste, Marko Pomerants, Andres Anvelt ning Mailis Reps. Paari nädala eest toimunud esimesel arutelul keskendus komisjon peamiselt vahistamise, läbiotsimise, eeluurimise pikkuse, ja kaitsja õiguste regulatsioonile. Ei saa välistada ka muid lisanduvaid teemasid, aga igal juhul loodan siiralt, et näeme tulemusi juba sel aastal.

Paar sõna ka katkematu kohtumenetluse teemal. Asjassepuutuvad teavad, et kriminaalmenetluse seadustiku paragrahvis 268¹ reguleeritud mitme kriminaalasja üheaegse arutamise keeld näeb küll ette arvukalt erandeid, kuid on ikkagi liiga paindumatu, et lühendada kriminaalasjade kohtumenetlusele kuluvat aega. Meil on põhjust tänada kohtunikke, kelle ettepanekud on lähendanud meid kohtumenetluse katkematuse eesmärgi saavutamisele. Samuti on justiitsministereium koostanud muudatused, millega korrastatakse ja täpsustatakse kriminaalasjades tehtavat rahvusvahelist koostööd ning võetakse üle hulk rahvusvahelisi raamotsuseid, mille eesmärk on tunnustada vastastikku riigisiseseid kriminaalkohtu otsuseid. See eelnõu on plaanitud saata ametlikule kooskõlastusele 2013. aasta esimeses kvartalis.

***

Kui kriminaalõigusega seonduv küttis eelmisel aastal kirgi, siis ministereiumi kohus on muretseda ka õiguspoliitika valdkonnas toimuva eest, mistõttu järgnevalt nendest teemadest.

Alustuseks maksejõuetusõigusest. Oleme võtnud plaani saneerimisseaduse rakendamisel esile kerkinud probleemide kõrvaldamise. Muu hulgas käsitleme saneerimiskava muutmise võimalust ning mitmesuguste pankrotimenetluse probleemide lahendamist, eelkõige pandipidaja õiguste ja juhatuse liikme vastutusega, sealhulgas ärikeelu rakendamisega seotud küsimustes. Saneerimisseaduse kitsaskohtade kõrvaldamiseks on asjatundjad – nii pankrotihaldurid, saneerimisnõustajad kui ka kohtunikud – esitanud hulga täiendus- ja

parandusettepanekuid. Nende hulgas on nii tehnilisi täpsustusi kui olulisi muutusi. Meie plaan ongi nüüd nende probleemidega süsteemselt tegeleda. Sobival kombel haakub see ka Euroopa Liidus käima lükatud piiriülese maksejõuetuse määruse uue versiooni väljatöötamisega.

Rääkides pankrotimenetlusest, on Doing Business aruandes Eestile aastaid ette heidetud pankrotimenetluse liigset pikkust, mistõttu tellis justiitsministeerium maksejõuetuse tõhususe uuringu. Selle töö alusel võib väita, et olukord ei ole väga halb. Keskmiselt toimub maksejõuetusmenetlus kohtutes aastaga, mis aga loomulikult ei tähenda, et pankrotimenetluse tõhustamisega ei peaks tegelema. Nukraks teeb see, et pankrotimenetluse tulemusena jäävad viiendikul juhtudel tunnustatud nõuded 95 või enama protsendi ulatuses rahuldamata ning kaheksa protsendi puhul rahuldatakse tunnustatud nõuetest vaid kuni 10%.

Üldistavalt saab öelda, et Eestis esitatakse pankrotiavaldus liiga hilja, ja see tõstatab küsimuse juhatuse liikmete vastutuse suurendamise kohta. Seda, et avaldus esitatakse liiga hilja, näitab ka raugenud menetluste arv. Ligi 44% avaldustest, millega taotletakse pankrotimenetluse väljakuulutamist, lõppevad raugemisega pankrotti välja kuulutamata. Ning vaid pisut üle neljandiku juhtumite korral, kus taotleti pankrotimenetluse algatamist, lõppes menetlus vara jagamisega.

Kuid võlausaldajate kaitse mõttes on ka üht-teist positiivset. Nimelt on kohtud hakanud aina julgemalt välja mõistma kahjuhüvitusi juhatuse liikmetelt, kui selgub, et pankrotiavalduse esitamisega viivitati ülearu. Kuid samal ajal ei takista miski nendel samadel isikutel asutamast uut äriühingut ning asuda uuele pankrotiteisterdamise ringile. Ärikeelu rakendamine, nagu see on füüsilise isiku pankrotimenetluses, ei ole tavapärane. Kaalume tõsiselt ärikeelu regulatsiooni täiendamist. Milliseks see instituut lõppjärgus kujuneb, on vara öelda. Näiteks on võimalik rakendada automaatset ärikeeldu või siis ärikeelu rakendamise eeldust, kusjuures kohtul lasuks siis kohustus põhjendada, miks ärikeeldu ei rakendata. Kohtute arvamus on meile väga oluline ning loodan selles asjas teie heale kaastööle.

Ettevõtluse valdkonnas on meil veel mõndagi plaanis. Praegu on osanike nimekirja pidamise kohustus osaühingu juhatusel. See on kaasa toonud hulgaliselt kohtuvaidlusi, kui juhatuse ja osanike vahel on lahkavamus. Seetõttu kaalume võimalust anda osanike nimekirja pidamise õigus neutraalsele isikule: näiteks äriregistrile või notarite kojale. Samas tuleb kaaluda, kas sellisel muudatusel võiks olla ka muid tagajärgi. Näiteks kas saaks loobuda osaühingu osade võõrandamistehingu notariaalsest vormist, kuivõrd õiguskindlus on tagatud registripidamise kaudu. See oleks ettevõtjatele odavam ja ka kiirem.

Ettevõtlusvaldkonda puudutab ka hiliste maksete seadusemuudatus, mis on juba parlamendi laual ja ootab lähinädalatel menetlemist. Eelnõuga sätestatakse nii ajalised kui rahalised piirid. Makse tasumise ajapiiriks saab üldjuhul 60 päeva (suhtes avaliku võimuga 30) ning sissenõudmise kulude piiriks 40 eurot. See muudatus kaitseb eelkõige võlausaldajate õigusi, kuid teisalt peaks kannustama isikuid tasuma oma võlgnevus õigel ajal. Loodame, et tänu seadusemuudatusele väheneb ka kohtuvaidluste arv.

***

Juba mõnda aega on avalikkuses käinud debatt perekonnaseaduse üle. Kõige rohkem on jutuks olnud eestkoste ja hoolduse küsimused, laste õigused ning faktilise kooselu regulatsioon. Oleme jaganud perekonnaõiguse probleeme kolme rühma ning tegeleme nendega järjekorras. Veel enne suve tahame valmis saada perekonnaseaduse rakendusprobleemide analüüsiga, et siis probleemide üle arutleda ja eelnõu koostada. Täna Viru maakohtu kohtunikku Marika Leimanni, kes saatis ministeeriumile põhjaliku kirjelduse ühest konkreetsest eestkostega seotud probleemist. Kui rakendusküsimused on jõudnud parlamenti, võtame ette faktilise kooselu teema. Siin on peamine eesmärk tagada laste õigused. Olgu näiteks olukord, kus koos elavad vanemad, kes ei ole abielus, kolivad lahku ja ühe vanema majanduslik olukord muutub märkimisväärselt halvemaks. Tegu on väga tundliku teemaga, mistõttu plaanime aasta teisel poolel arutleda, kas ja millist regulatsiooni faktilise kooselu reguleerimiseks vaja oleks. Eelkõige tuleb võimalik probleem selgeks teha ja seejärel otsustada, kuidas edasi.

Jätkub intellektuaalse omandi kodifitseerimise protsess. Tänavu tahame tulla välja eelnõu väga esialgse versiooniga, alustada avalikke diskussioone ja teha mõjuanalüüsi. Konkreetsemaid tulemusi saab oodata alles järgmisel aastal, sest tegu on väga mahuka tööga, mis vajab mitmekülgset analüüsi ja huvide kaalumist.

Loodame parlamenti saata ka korteriomandi- ja korteriühituseaduse muutmise seaduse eelnõu, mida on mitu aastat menetletud. See seadus peab leidma tasakaalu väga erinevate isikute ja huvide vahel, mistõttu on seal kindlasti mõningaid Eesti õiguskorra jaoks uusi lahendusi. Kuid loodame, et kui seadus mõne aasta pärast jõustub, annavad ka kohtunikud selle tõhusaks rakendumiseks oma asjatundliku panuse.

Samuti tahame lõpule jõuda pikalt menetletud planeerimis- ning ehitusseaduse eelnõuga, kus viimaseks suuremaks vaidlusküsimuseks on jäänud riigiarhitekti institutsioon ja pädevus.

***

Sellega olemegi ministeeriumi tänavused suuremad plaanid nii kure kui ka konna pilguga üle vaadanud. Päris lõpuks tahan aga jagada teiega üht unenägu.

On aasta 2018 ja Eesti Vabariik tähistab saja aasta juubelit. Muu hulgas on Eesti Euroopa Liidu eesistuja. Kõikide teiste pidustuste ja ürituste seas tõmbab tähelepanu Eesti suurima kohtumaja, Tallinna kohtupalee avamine. Kõrgustesse sirutuvale trepile on laotatud punane vaip ning kohaletulnud sammuvad kohtupalee sammaste alt läbi väärrikasse fuajeesse, kus on tunda austust ja aupaklikkust kolmanda võimu vastu. Meenutatakse värvikaid vaidlusi kohtute haldamise teemal ning tõdetakse, et kui kohtunikud ise poleks jõudnud enda seas kokkuleppele, milline võiks välja näha kohtute haldamine Eestis, poleks uut kohtute seadust ka vastu võetud! Samuti tõdevad kohalolijad, et aastatetagune otsus koondada Tallinna kohtumajad Tallinna kohtupaleesse oli õige nii sisulises kui vormilises mõttes. Kahjuks katkestab äratuskell unenäo ja jääb selgusetuks, kas Tallinna kohtupaleesse ühinesid kõik Tallinna kohtumajad või mitte. Õnneks või kahjuks oli see vaid unenägu.

Lugupeetud kohtunikud, head külalised! Seda, millal ja mida täpselt toob tulevik tegelikult, saame kujundada vaid üheskoos.

Edu meile selleks!